לאי הפצת נשק גרעיני, אשר ישראל מהססת לחתום עליו?" שאל.

"...הראשון שפירסם על מיבצע סודי ומוזר של שירותי הבטחון הישראליים היה השבועון ניוזוויק, בגליונו מה־16 בינואר. והנה בא עתה ניו־יורק טיימס וקישר את השירותים הישראליים בפרשת בן־ברקה."

עד כאן — מאמר־ניחושים, סברות־כרס מן הסוג שעתונים בלתי־רצניים מרבים לפרסמו. אבל מה שנאמר משם ואילך, בתוך המאמר הארוך, הממלא עמוד שלם של השבועון, עובר את גבול הניחושים — וחודר לתחום ההשמצה הפלילית והזדונית, השמצה המכוונת כולה נגד הה"כ היחידי שפעל בכנסת נגד המעצרים החשאיים — אורי אבנרי.

לדעת אוז אקוס, קיימת התחרות מסחרית בין העולם הזה לבין בול, וזאת למרות ש־השניים פועלים על מישורים שונים לגמרי, ופונים לסוג שונה לגמרי של קהל־קוראים. כתב אוז אקוס: "כאשר נודע שהעורך מר שמואל מור מתכונן לפרסם מאמר בעניין בן־ברקה, היה זה אורי אבנרי שהזעיק את משטרת תל־אביב. משטרה זו, שאינה משוכ־ללת כמשטרת פאריס, לא ידעה כלל על הסקופ של בול, והשבועון היה מופיע באין מפריע אילולא יוזמתו של אורי אב־נרי."

ואחרי ההאשמה בהלשנה, ההאשמה בהת־חסדות: "דבר זה לא מנע מאבנרי להגיש לכנסת הצעה־לסדר־היום על מעצרם הבלתי־חוקי של שני העתונאים. אך עד כה נמנע אורי אבנרי מלתת פומבי לחלקו שלו ב־מיבצע המשטרתי, אותו הוא מגנה כיום בכנסת."

לעומת אבנרי המנומל והמתחכד, זוכה שמואל תמיר, פרקליטו של עורך בול, באותו מאמר לתילי־תילים של תשבחות, כאיש שמטיל את מוראו על ממשלת ישראל.

★ ★ ★

טענות מגוחכות

מ־הניע את השבועון הצרפתי לפרסם השמצה מרושעת זו? הדבר עוד לא ברור. ברור רק שהיא באה מישראל. אבל מתמיהה עוד יותר היתה זריזותם של עתו־נים ישראליים להעתיק את ההשמצה, מבלי לטרוח אפילו לשאול את דובר משטרת ישראל אם אמנם יש יסוד כלשהו בהחשדות אוז אקוס. וכך הפכו, בעיני החוק, שותפים לאותה הפצת־דיבה.

הם מיהרו, למחרת היום, לפרסם הודעת־תיקון מאת אורי אבנרי.

"טענות השבועון הצרפתי הן כה מגוח־כות, עד כי אין טעם להכחישן, אילם כדי לסלק כל צל של ספק, ברצוני להבהיר כי לא התעניינתי, ולא ידעתי, על כוונת בול לפרסם מה שפירסם, והדבר נודע לי לראשונה 30 שעות אחרי הופעת הגליון. מכיוון שבול אינו שבועון פוליטי לא עקבתי מעולם אחר מעשיו, ואיני קורא בו. לא קיימת שום תחרות בין שני השבועונים, הפועלים במישורים שונים, והפונים לסוגי־קהל שונים.

"...המגע היחידי שהיה לי, או למישהו אחר מעורכי העולם הזה, באותו שבוע עם השלטונות, היה ויכוח על קטעים שלא הותרו לפרסום בהעולם הזה.

"מיד עם היוודע דבר מעצרם של עורכי בול, פתחתי בפעולה בה המשכתי ללא לי־אות עד הרגע הזה, בכנסת ומחוץ לכנסת, כדי להביא לשיחרורם, לשמור על פומביות המשפט, ולהגן על חופש־העתונות — עק־רונות אשר להגנה עליהם הקדשתי את מי־טב שנות חיי. הייתי חבר־הכנסת היחידי שפעל בעניין זה בכנסת, וגם הח"כ היחי־די שהזכיר את פרשת בול מעל הדוכן ובקריאות־ביניים לראש־הממשלה."

לפעולה מאומצת זו בכנסת לא ניתן היה לתת פומבי.

מי שיום את ההשמצה — בלי ספק מטע־מים פוליטיים — היה מעורה בפרשת בול. כי הוא ניצל וסילף את ההשתלשלות, שלא ניתן עד כה להעולם הזה לפרסמה, אף כי עורכיו סיפרו אותה פעמים־רבות בחודשים האחרונים בחוגים פנימיים, בתארם את פרשת בול.

★ ★ ★

שיחה עם הצנזור

ה־מגע היחידי שהיה לאחד מעורכי העולם הזה עם השלטונות באותו שבוע היה עם הצנזורה.

ארבעה ימים לפני הופעת אותו גליון של בול, הופיע גליון של העולם הזה (1527), ובו גילויים על מה שהתחולל ב־קרב הממשלה.

פס לבן, בתחתית השער, העיד כי לא כל מה שהמערכת רצתה לפרסם — הותר לפירסום.

בין השאר פורסם באותו מאמר לראשונה, ובהבלטה רבה, כי יגאל אלון נלקח בהשבון מעשי, כיורשו של אשכול בראשות הממ־שלה, תוך כדי אותו משבר בצמרת.

לפני הופעת גליון זה, התנהל ויכוח רצוף בין עורכי העולם הזה לבין הצנזורה, כדי לברר מה בסמכותה של הצנזורה לפ־סול — ומה לא. הכתבה שהופיעה, לבסוף, לא כללה דברים רבים שהמערכת רצתה לפרסם.

גליון בול הופיע ברחוב ביום הששי בצהרים. שלום כהן ראה אותו לראשונה במוצאי־שבת, בשעה מאוחרת. התוכן הדהים אותו — כי הוא ניהל את המשא־ומתן ה־רצוף עם הצנזורה. לא עלה כלל על דעתו — כפי שלא היה עולה על דעת איש שידע באיזו חומרה נהגה הצנזורה באותו עניין — כי החומר בבול לא הוגש לצנזורה. הוא חשב, כי הצנזור שינה את הנחיותיו והתיר את החומר לפירסום.

הוא התקשר עם הצנזור כדי לברר זאת. זהו נוהג קבוע בכל מערכות העתונים, הבודקים באופן שיטתי אם אין פוסלים להם חומר שהותר לפירסום במקום אחר.

ואז הודיע הצנזור, כי הכתבה של בול לא נשלחה כלל לביקורת הצנזורה, ולא אושרה לפירסום. הסתבר עוד, כי הצנזור לא ידע כלל שבול כבר הופיע ברחוב עם החומר שלא אושר לפירסום. באותו לילה חתם הצנזור על צו־החרמה.

דברים אלה יתבררו במשפט פומבי — שייערך בפאריס, לא בישראל. כי מייד עם היוודע לו על המאמר באוז אקוס, התקשר אורי אבנרי עם עורכת־הדין הצרפתיה גיזל חלימי, הטיל עליה להגיש תביעה נגד השבו־עון. חלימי (ראה בעולם), ידידתו ופרקליט־תו־לשעבר של מהדי בן־ברקה, התפנתה ממערכת־הבחירות שלה, כדי לפתוח בהלי־כים משפטיים.

היא כבר קיבלה תעתיק של הכחשה רש־מית, שנמסרה על־ידי דובר משטרת ישראל, ואשר בה הכחיש סגן־ניצב יעקוב נאש כאי־לו אורי אבנרי, או מישהו אחר מעובדי העולם הזה, התקשר בזמן מן הזמנים עם משטרת ישראל בכל דבר הנוגע לבול. נאש הצהיר, כי המשטרה נכנסה לפעולה אך ורק עם קבלת צו חוקי להחרמת גליונות בול, וכי לפני כן לא היתה פנייה כלשהי ל־משטרה בעניין זה, מכל מקום שהוא.

★ ★ ★

ומה הן המסקנות?

א־בי מעבר למשמעות המיידית של פרשת בול בולטות כמה תופעות ציבו־ריות חשובות:

● **המאבק נגד הצנזורה.** עד כה התנהל מאבק זה בצינעה. החל בו, לפני שנים רבות, העולם הזה, שאף פנה לא פעם לבית־המשפט הגבוה לצדק נגד מה שנראו לו כפסילות בלתי־מוצדקות. הוא גם העלה בהזדמנויות רבות — ולאחרונה בפי אורי אבנרי בכנסת — הצעה להקים ועדת־עיר־עורים אזרחית, לפניה יובאו עירעורי העתו־נים על החלטות הצנזורה. הוצע אפילו, שוועדה זו תהיה ועדת־משנה של ועדת ה־חוץ והבטחון של הכנסת, כדי לשמור על סודיות הדיונים. ההצעות נדחו. עתה, עם פירסומיו של סת קינג בניו־יורק טיימס, נפרץ סכר השתיקה בשטח זה. בינתיים הצטרפו להעולם הזה עתונים אחרים, בין החשובים ביותר במדינה.

● **חומר הכשרון התהומי** של ה־ממשלה, לא רק בקביעת עקרונות פוליטיים אלא גם בשיקול־דעת מעשי. על־ידי המעצר החשאי והמשפט שאסור היה לכתוב עליו מילה, היא ניפחה את הפרשה למימדים המשחירים כיום את פני המדינה בעולם כו־לו. היא לקחה כתב־עת המוקדש לענייני מין, ושאיש לא חלם לייחס לו משמעות בעניינים פוליטיים או ציבוריים, ויצרה את הרושם בעולם כאילו עתון חשוב נפל קור־בן לשרירותה הדיקטטורית של הממשלה, על כי העז לפרסם פרשה בעלת משמעות בינלאומית.

● **גילוי סודות המדינה.** נושאים עדינים, שעד כה נשמרו בסוד בישראל, פורסמו בהרחבה על־ידי ניו־יורק טיימס, כהדגמה למה שהצנזורה עושה בישראל. אין ספק, כי עתונים אחרים יביאו נושאים אחרים — שגילויים עלול אמנם להזיק ל־מדינה.

לאחר שכל הטעויות האלה נעשו — לא מצא איש בממשלה לנכון לקחת על עצמו את האחריות לבזיון, ולהסיק את המסקנה האחת: להתפטר.

תחת זאת בא הנסיון הנואש, של כל זרועות השלטון, להעמיד פנים כאילו הרעש סביב משפט עורכי בול הוא דבר פעוט, שיחלוף במהרה. נסיון זה מתבטא במאמצי הממשלה לשכנע את האזרח, כאילו דעת־הקהל העולמית כלל אינה מתעניינת בנושא.

★ ★ ★

חקירה מקיפה מיד!

א־בל יום אחרי יום גדלה התעניינות העו־לם. כל העתונים ותחנות־השידור בער־בית האשימו את ישראל בפשע המחריד של שותפות בהיסול בן־ברקה. עתונים גדולים באירופה ובארצות־הברית הוסיפו פירסומים משלהם. ניוזוויק, למשל, טען: "ישראל עש־תה עיסקה עם מרוקו... במסגרת עיסקה זו עשו כנראה הש.ב. הישראלי והשירות המרוקאי איזה הסדר של שיתוף־פעולה."

אם חשבה הממשלה שבפרשה זו של מעצר עורכים תוכל לטמון את ראשה ב־חול, ולומר, כמו בת־היענה: "אין סכנה! איש לא רואה אותי!" תהיה זו טעות חמו־רה עוד יותר בשיקול. אין לה ברירה אלא להודות שמישהו עשה טעות, ולצוות על חקירה מקיפה כדי לגלות את האחראים — כל האחראים, לכל שלבי הבזיון.

ואחרי שיהיו המסקנות — חייבים האחר־אים לתת את הדין.